

Ware Christelijke Religie

hoofdstuk 9

over het Berouw.

Inhoud:

- 509. *Het berouw.*
- 510. *Het berouw is het eerste van de Kerk bij de mens.*
- 512. *De wroeging, waarvan men heden ten dage zegt, dat dit het geloof voorafgaat, en gevolgd wordt door de vertroosting van het evangelie, is niet het berouw.*
- 516. *De bekentenis louter met de mond, dat men een zondaar is, is niet het berouw.*
- 520. *De mens wordt geboren tot boosheden van elk geslacht, en zo hij deze niet voor een deel verwijderd door berouw, blijft hij daarin, en wie daarin blijft, kan niet behouden worden.*
- 525. *Met de erkenning van de zonde en met het onderzoek van een zonde bij zichzelf zet het berouw in.*
- 528. *Het daadwerkelijke berouw bestaat daarin, zichzelf te onderzoeken, zijn zonden te kennen en te erkennen, tot de Heer te smeken en een nieuw leven in te zetten.*
- 532. *Het ware berouw bestaat daarin, niet alleen de handelingen van zijn leven te onderzoeken, maar ook de bedoelingen van zijn wil.*
- 535. *Ook diegenen doen boete, die zichzelf niet onderzoeken, maar zich toch van boosheden onthouden, omdat het zonden zijn; en deze boete wordt door diegenen gedaan, die de werken van de naastenliefde uit godsdienst doen.*
- 538. *De belijdenis moet voor de Heer God Zaligmaker gedaan worden, gevolgd door de smeekbede om hulp en om kracht ten einde het kwaad te weerstaan.*
- 561. *Het daadwerkelijke berouw is gemakkelijk bij hen die soms boete hebben gedaan, maar uiterst zwaar voor diegenen die geen boete hebben gedaan.*
- 564. *Wie nooit boete heeft gedaan, of wie nooit een blik in zichzelf geworpen en zichzelf doorvorst heeft, weet tenslotte niet, wat het verdoemende kwaad en wat het heilbrengende goede is.*
- 567. *Eerste gedenkwaardigheid*
- 568. *Tweede gedenkwaardigheid*
- 569. *Derde gedenkwaardigheid*
- 570. *Vierde gedenkwaardigheid*

509. Na de verhandelingen over het geloof, de naastenliefde en over de vrije keuze volgt in nauw verband een verhandeling over het berouw, aangezien het ware geloof en de echte naastenliefde zonder berouw niet bestaanbaar zijn, en niemand zonder vrije keuze boete kan doen.

Dat hier over het berouw gehandeld wordt, vindt ook hierin zijn oorzaak, dat hierna onmiddellijk gehandeld zal worden over de wederverwekking, en niemand wederverwekt kan worden voordat de zwaardere boosheden, die de mens voor God afgrijselijk maken, verwijderd zijn, en deze door het berouw verwijderd worden.

Wat is de niet wederverwekte mens anders dan een onboetvaardige, en wat is de onboetvaardige anders dan iemand die als in een staat van slaapziekte verkeert, en niets van de zonde weet, en deze daarom aan zijn boezem koestert en haar dagelijks kust als een echtbreker zijn boel in zijn bed. Opdat men echter zal weten wat het berouw is en wat het uitwerkt, moet de verhandeling hierover in artikelen verdeeld worden.

Het berouw is het eerste van de Kerk bij de mens.

510. De gemeenschap die Kerk wordt genoemd, bestaat uit evenzovele mensen als in wie de Kerk is; en de Kerk gaat bij de mens binnen wanneer hij wordt wederverwekt; en eenieder wordt daardoor wederverwekt, dat hij zich onthoudt van de boosheden van de zonde en ze ontvlucht als iemand doen zou wanneer hij de helse benden zag met fakkels in de hand, met het voornemen hem te overvallen en op de brandstapel te werpen.

Er zijn tal van dingen, die de mens bij de voortgang in de eerste tijden van het leven voorbereiden tot de Kerk en hem daarin binnenleiden, maar datgene wat dit bij de mens bewerkt, zijn de handelingen van het berouw.

De handelingen van het berouw zijn al die handelingen die bewerken, dat hij de boosheden, die zonden tegen God zijn, niet wil en vandaar niet doet; want vooraleer dit gebeurt, staat de mens buiten de wederverwekking, en indien dan enige gedachte over de eeuwige zaligheid in hem opkomt, keert hij zich daar naartoe, maar terstond daarop keert hij zich er weer vanaf; want ze dringt niet verder in de mens dan in de voorstellingen van zijn gedachten, en gaat van daaruit in de woorden van de spraak, en wellicht ook in enige met de spraak overeenkomende gebaren.

Maar wanneer ze daarentegen in de wil binnengaat, is zij in de mens, want de wil is de mens zelf, aangezien zijn liefde daar woont; de gedachte is echter buiten de mens, tenzij zij van zijn wil uitgaat; als dit gebeurt, dan werken wil en gedachte als één tezamen en maken tezamen de mens. Hieruit volgt, dat het berouw om werkelijk berouw te zijn en om zijn werking in de mens te doen, tot de wil en daarvandaan tot de gedachte moet behoren, en niet tot de gedachte alleen en dus daadwerkelijk moet zijn en niet uitsluitend mondeling.

Dat het berouw het eerste van de Kerk is, blijkt duidelijk uit het Woord.

Johannes de Doper die vooruit gezonden werd, om de mensen tot de Kerk voor te bereiden, welke de Heer zou stichten, predikte toen hij doopte, tevens het berouw, daarom werd zijn doop de doop van het berouw genoemd; en dit daarom, omdat door de doop de geestelijke wassing werd aangeduid, welke een reiniging van zonden is.

Dit deed hij in de Jordaan, omdat de Jordaan de inleiding in de Kerk betekende, want dit was de eerste grens van het land Kanaän, waar de Kerk was.

De Heer Zelf predikte ook het berouw tot vergeving van de zonden, waardoor Hij leerde, dat het berouw het eerste van de Kerk is, en dat voor zoveel de mens boete doet, bij hem de zonden verwijderd worden, en voor zoveel deze verwijderd worden, zij vergeven worden.

Bovendien gebod de Heer de twaalf apostelen alsmede de zeventig mannen die Hij uitzond, dat zij het berouw zouden prediken.

Hieruit blijkt duidelijk dat het berouw het eerste van de Kerk is.

511. Dat bij de Kerk niet eerder in de mens is dan nadat bij hem de zonden verwijderd zijn, kan eenieder uit de rede opmaken, en het kan door de volgende vergelijkingen worden toegelicht: wie kan in velden of wouden, waarin allerlei wilde dieren zijn, schapen, geiten en lammeren binnenlaten, voordat hij de wilde dieren heeft verdreven; en wie kan een met doorns, distels en netels bezaaide grond tot een tuin maken, voordat hij deze schadelijke gewassen heeft uitgerooid; wie kan in een door de vijand bezette stad een vorm van uitoefening van het gericht volgens de gebruikelijke rechtspraak invoeren en een burgergemeente stichten, voordat hij de vijanden verdreven heeft? Evenzo is het gesteld met de boosheden bij de mens die zijn als wilde dieren, als doorns en distels, als vijanden, waarmee de Kerk evenmin kan samenwonen, als een mens kan wonen in een dierenkooi, waarin tijgers en luipaarden zijn, en evenmin als iemand kan liggen in een bed bestrooid met giftige kruiden en waarmee de kussens zijn opgevuld; en evenmin als iemand 's nachts in een tempel kan slapen, waar onder de vloerstenen graven met lijken zijn; zouden de geesten hem daar niet bestoken als furiën?

De wroeging, waarvan men heden ten dage zegt, dat zij het geloof voorafgaat en gevolgd wordt door de vertroosting van het Evangelie, is niet het berouw.

512. In de hervormde christelijke wereld heeft men het over een zeker soort van angst, smart en verschrikking, die zij 'wroeging' noemen, die bij hen die wederverwekt moeten worden aan hun geloof voorafgaat en gevolgd wordt door de vertroosting van het Evangelie. Zij zeggen dat deze wroeging bij hen voortkomt uit vrees voor de gerechte toorn van God en voor de daaruit voortvloeiende eeuwige verdoemenis, die eenieder aankleeft vanwege de zonde van Adam en de daaruit voortvloeiende geneigdheid tot boosheden; en dat zonder deze wroeging het geloof, dat de mens de verdienste en de gerechtigheid van de Heer Zaligmaker toerekent, niet gegeven wordt; en dat zij, die dit geloof verkregen hebben, de vertroosting van het Evangelie ontvangen, welke daarin bestaat, dat zij gerechtvaardigd, dat wil zeggen, vernieuwd, wederverwekt en geheiligd worden, zonder enige medewerking van hun kant, en dat zij dus zo van de verdoemenis in de eeuwige zegening worden overgebracht, welke het eeuwige leven is.

Maar ten aanzien van deze wroeging dient overwogen te worden:

1. Of dit berouw is?
2. Of dit enige waarde heeft?
3. Of dit werkelijk bestaat?

513. Of deze wroeging al dan niet berouw is kan men opmaken uit de beschrijving van het berouw in hetgeen volgt, namelijk dat het niet bestaanbaar is, tenzij de mens niet slechts in het algemeen maar ook tot in elke bijzonderheid weet, dat hij een zondaar is.

Dit kan niemand weten, tenzij hij zichzelf onderzoekt en de zonden bij zichzelf ziet en zichzelf vanwege dit verdoemt.

Deze wroeging echter, waarvan gezegd wordt, dat zij noodzakelijk is voor het geloof, heeft niets daarmee gemeen, want zij is slechts de gedachte en de daaruit voortvloeiende belijdenis, dat de mens in de zonde van Adam en in de geneigdheid van de daaraan ontspringende boosheden geboren is, en dat vanuit deze oorzaak de toorn van God op hem is en dientengevolge de verdoemenis, de vloek en de eeuwige dood zijn verdiend deel is.

Hieruit blijkt duidelijk dat deze wroeging niet het berouw is.

514. Het tweede punt is, of deze wroeging, aangezien die niet het berouw is, van enige waarde is. Er wordt gezegd, dat het tot het geloof bijdraagt, zoals het voorafgaande tot het volgende; maar dat

het toch niet in het geloof binnengaat en zich daarmee niet verbindt, door zich te vermengen. Maar wat is het geloof dat daarop volgt, anders dan dat God de Vader de gerechtigheid van Zijn Zoon toerekent, en dan de zich van niet enige zonde bewuste mens gerecht, nieuw en heilig verklaart, en hem aldus in een door het bloed van het Lam gewassen en wit gemaakte rok bekleedt; en wat zijn, wanneer hij in dit gewaad rondgaat, de boosheden van zijn leven anders dan in de diepte van de zee geworpen zwavelstenen; en wat is dan de zonde van Adam anders dan iets, dat of toegedekt, of verwijderd of afgewenteld is door de toegerekende gerechtigheid van Christus? Wanneer de mens volgens dit geloof in de gerechtigheid en dan tevens in de onschuld van de God Zaligmaker wandelt, waartoe dient dan deze wroeging, tenzij om hem het vertrouwen te geven, dat hij in Abrahams schoot is, en vandaar degenen, die de aan het geloof voorafgaande wroeging niet hebben ervaren als ellendigen in de hel te beschouwen, of als doden; want er wordt gezegd, dat het levende geloof niet is in hen, die de wroeging missen.

Daarom kan men zeggen, dat dezen, wanneer zij zich in de verdoemde boosheden ondergedompeld hebben of zich daarin onderdompelen, daaraan even weinig aandacht schenken en er evenmin gevoelig voor zijn als jonge zwijnen, die in het vuil van de straatgoten liggen, gevoelig zijn voor stank.

Hieruit blijkt duidelijk, dat deze wroeging, zolang die niet berouw is, niet van enige waarde is.

515. Het derde punt van overweging is, of deze wroeging zonder berouw bestaat.

In de geestelijke wereld vroeg ik velen, die het de verdienste van Christus toerekenende geloof bij zichzelf hadden bevestigd, of zij enige wroeging gehad hadden, en zij antwoordden: ‘Waartoe wroeging, daar wij van de knapen jaren aan als zeker hebben geloofd, dat Christus door Zijn lijden al onze zonden heeft weggenomen.

De wroeging strookt niet met dit geloof; want de wroeging bestaat hierin, zichzelf in de hel te werpen, en het geweten te martelen, terwijl men toch weet dat men verlost is, en dus van de hel bevrijd en derhalve buiten gevaar’.

Zij voegden hier aan toe, dat de inzetting van de wroeging niets anders dan een verzinsel is, dat aangenomen werd in plaats van het berouw, dat zo vaak in het Woord vermeld en ook opgelegd wordt; en dat het misschien de een of andere gemoedsbeweging is bij de eenvoudigen, die slechts weinig van het Evangelie weten, wanneer zij van de martelingen in de hel horen of daaraan denken. Verder zeiden zij dat de vertroosting van het Evangelie, welke hun vanaf de eerste jongelingsjaren was ingeprent, de wroeging dermate had weggenomen, dat zij bij het noemen daarvan er in hun hart om gelachen hadden, en dat de hel hun niet meer verschrikking had kunnen inboezemen dan het vuur van de Vesuvius of de Etna de bewoners van Warschau en Wenen kan verschrikken, en ook niet meer dan de basiliken en slangen in de woestijnen van Arabië, of de tijgers en leeuwen in de wouden van Tartarije diegenen kunnen verschrikken, die in de een of andere stad van Europa in veiligheid, kalmte en rust wonen; en dat de toorn van God hen evenmin verschrikt en verbrijzeld had als de toorn van de koning van Perzië de bewoners van Pennsylvanië kan verschrikken en verbrijzelen.

Hieruit, alsmede uit de aan hun overleveringen ontleende redenen, ben ik daarin bevestigd, dat de wroeging, wanneer dit niet het berouw is, zoals het in hetgeen volgt beschreven wordt, niets anders is dan een spel van de fantasie.

Dat de hervormden de wroeging in plaats van dit berouw aannamen, gebeurde ook om zich geheel en al van de rooms-katholieken, die op het berouw en tevens op de naastenliefde aandringen, los te scheuren, en nadat zij de rechtvaardiging door het geloof-alleen bevestigd hadden, gaven zij als reden op, dat door het berouw evenals door de naastenliefde iets van de mens, dat naar verdienste smaakt, in hun geloof zou komen en dit zwart maken.

De bekentenis louter met de mond dat men een zondaar is, is niet het berouw.

516. Ten aanzien van deze mondelinge bekentenis leren de zich aan de Augsburgse belijdenis houdende hervormden het volgende: ‘Niemand kan ooit zijn zonden weten, waarom zij niet kunnen worden opgesomd; ook zijn er innerlijke en verborgene, zodat de belijdenis daarvan vals, onzeker, onvolledig en verminkt zou zijn.

Wie echter belijdt, dat hij geheel en al louter zonde is, omvat alle zonden, sluit geen enkele daarvan uit en vergeet er geen.

Maar toch moet de opsomming van de zonden, hoewel dit niet noodzakelijk is, niet opgeheven worden, ter wille van de tedere en schuchtere gewetens, maar dit is slechts een kinderlijke en algemene vorm van belijdenis voor meer eenvoudige en grove mensen, (Formula Concordiae, blz. 327, 331, 380).

Maar deze belijdenis werd door de hervormden in de plaats van het daadwerkelijke berouw aangenomen, nadat zij zich van de rooms-katholieken hadden afgescheiden, aangezien deze belijdenis is gegrond op hun toerekeningsgeloof, dat alleen zonder de naastenliefde en dus ook zonder het berouw, de vergeving van de zonden bewerkt en de mens wederverwekt; en ook op dit beginsel, dat een van dit geloof onafscheidelijk aanhangsel is, namelijk dat er geen medewerking is van de mens met de Heilige Geest in de daad van de rechtvaardiging.

Hierop, dat niemand de vrije keuze heeft in geestelijke dingen, en verder nog hierop, dat alle dingen behoren tot de rechtstreekse barmhartigheid en hoegenaamd niets dat uit en door de mens bemiddeld wordt.

517. Onder de verschillende redenen, waarom de alleen mondelinge bekentenis dat men een zondaar is, geen berouw is, behoort ook deze, dat eenieder kan uitroepen dat hij een zondaar is, zowel de goddeloze als ook de duivel, en dit met een uitwendig vertoon van godsvrucht, wanneer hij aan de martelingen in de hel denkt, die hem wachten en zich aan hem voordoen.

Maar wie ziet niet, dat dit uit niet enige innerlijke godsvrucht voortkomt, dus dat het een zaak van de verbeelding en vandaar van de longen, maar niet een zaak van de wil uit het innerlijke en vandaar niet van het hart is? Want een goddeloze en een duivel branden immers van de begeerte van de liefde om het boze te doen, waardoor zij gedreven worden als de molenwieken door stormvlagen, daarom is zo’n uitroep niets anders dan een kunstgreep om God te misleiden of om de eenvoudigen te bedriegen, teneinde zich te bevrijden.

Want wat is gemakkelijker dan de lippen tot uitroepen te dwingen en daaraan de adem van de mond te doen aanpassen en de ogen op te slaan en de handen omhoog te heffen? Dit is hetzelfde wat de Heer zegt bij Marcus: ‘Terecht heeft Jesaja van u, geveinsden, geprofeteerd: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij’, (Marcus 7:6); en bij Mattheüs: ‘Wee u, gij schriftgeleerden en farizeeën, want gij reinigt het uitwendige van de drinkbeker en van de schotel, maar de innerlijke dingen zijn vol van roof en onmatigheid; gij blinde farizeeër, reinig eerst het inwendige van de drinkbeker en van de schotel, opdat ook het uitwendige rein zal worden’, (Mattheüs 23:25,26) en tal van plaatsen meer in hetzelfde hoofdstuk.

518. In zo’n geveinsde eredienst zijn diegenen, die bij zichzelf het huidige geloof bevestigd hebben, dat de Heer door het lijden aan het kruis alle zonden van de wereld heeft weggenomen.; en daaronder verstaan zij de zonde van eenieder, als men slechts de formules ten aanzien van de verzoening en de bemiddeling bidt.

Sommigen van hen kunnen van de kansels af met verheven stem en als met brandende ijver veel heilige dingen over het berouw en de naastenliefde uitstorten, terwijl ze toch beide voor ijdel houden ten aanzien van de zaligheid, want zij bedoelen geen ander berouw dan de belijdenis met de mond en geen andere naastenliefde dan die van het openbare leven, maar het is niet meer dan een vertoning om het volk te behagen.

Dezen zijn het die door de volgende woorden van de Heer worden bedoeld: ‘Velen zullen te dien

dage tot Mij zeggen: Heer, Heer, hebben wij niet door Uw naam geprofeteerd, en in Uw naam vele krachten gedaan; maar dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik ken u niet, gaat weg van Mij, gij werkers der ongerechtigheid', (Mattheüs 7:22,23).

Ik hoorde eens in de geestelijke wereld iemand als volgt bidden: 'Ik ben vol schurft, melaats en onrein van de baarmoeder af, er is bij mij niets ongerepts van hoofd tot voetzool; ik ben niet waardig de ogen omhoog te slaan tot God; ik ben tot de dood en de eeuwige verdoemenis schuldig; erbarm u over mij, ter wille van Uw Zoon, reinig mij met Zijn bloed; in Uw welbehagen is het heil van allen gelegen; ik smEEK om barmhartigheid'.

Toen omstanders dit hadden gehoord, vroegen zij: 'Vanwaar weet u, dat u van dien aard bent?' Hij antwoordde: 'Ik weet het omdat ik het gehoord heb'.

Maar toen werd hij tot de onderzoekende engelen gezonden, voor wie hij soortgelijke dingen sprak, en dezen berichtten na hun onderzoek, dat hij over zichzelf waarheden had gesproken, maar dat hij toch niet een enkele boosheid bij zichzelf wist, omdat hij zichzelf nooit onderzocht had, en omdat hij geloofd had, dat boosheden na een belijdenis met de mond niet langer boosheden voor God waren, zowel omdat God de ogen daarvan afwendt, als omdat Hij verzoend is; en dat hij dientengevolge geen berouw over enige zonde gekoesterd had, hoewel hij een opzettelijke echtbreker was geweest, een dief, een achterbakse lasteraar en vol vurige wraakzucht; en dat hij van dien aard was in zijn wil en hart, en dat hij vandaar van dien aard zou zijn in wil en daad, als de vrees voor de wet en voor het verlies van zijn goede naam hem daarvoor niet weerhield.

Nadat hij van dien aard was bevonden, werd hij geoordeeld en tot de huichelaars in de hel neergestoten.

519. Van welke aard dezen zijn, kan door vergelijkingen worden toegelicht: zij zijn zoals tempels, waarin slechts geesten van de draak, en diegenen die in de Openbaring onder de sprinkhanen worden verstaan, bijeen zijn; en zij zijn als preekstoelen daarin, waar het Woord niet ligt, omdat het onder de voeten werd gelegd.

Zij zijn als gepleisterde wanden, waarvan het pleister mooi gekleurd is en waarbinnen, wanneer de vensters open zijn, uilen en afschuwelijke nachtvogels vliegen.

Zij zijn als wit gekalkte graven, waarin doodsbeenderen liggen.

Zij zijn als munten, die uit hars of gedroogde mest zijn gemaakt en daarna met goud overdekt zijn.

Zij zijn zoals de schors en het spint rondom rot hout, en zoals de klederen van de zonen van Aharon om een melaats lichaam; ja zelfs, zoals zweren, die men voor genezen houdt en waarbinnen etter is, die met een dunne huid is bedekt.

Wie weet niet, dat een heilig uitwendige en een profaan innerlijke niet samenstemmen? Zulke personen schuwen het meer dan anderen zichzelf te onderzoeken, en daarom voelen zij de verkeerdheden in zichzelf evenmin als de walmende en stinkende stoffen in hun maag en ingewanden, voordat die in de latrine zijn uitgeworpen.

Maar men dient wel te onthouden, dat zij, van wie tot dusver sprake was, niet verwisseld mogen worden met hen, die goed handelen en op de juiste wijze geloven; evenmin met hen, die wegens een zonde boete doen en naar een soortgelijke belijdenis met de mond in zichzelf spreken en bidden, wanneer zij in de eredienst zijn, en meer nog wanneer zij in een geestelijke verzoeking zijn, want deze algemene belijdenis gaat niet alleen de hervorming en wederverwekking vooraf, maar volgt die ook.

De mens wordt geboren tot boosheden van elk geslacht, en tenzij hij deze niet voor een deel verwijderd door berouw, blijft hij daarin, en wie daarin blijft, kan niet behouden worden.

520. Dat elk mens in de neiging tot boosheden geboren wordt, zodat hij van de baarmoeder af niets dan het boze is, is in de Kerk bekend; en dit is bekend geworden, omdat door de concilies en de

leiders van de Kerken werd geleerd, dat de zonde van Adam op het gehele nageslacht is overgegaan en dat enig en alleen om deze zonde elk mens na hem verdoemd is tezamen met hem, en dat het deze zonde is, die eenieder van de geboorte af aankleeft.

Bovendien zijn op deze bewering tal van dingen gegrond, die de Kerken leren, zoals dat het 'bad van de wederverwekking', dat de doop wordt genoemd, door de Heer werd ingesteld om deze zonde te verwijderen; en dat dit de reden was van de komst van de Heer; en dat het geloof in Zijn verdienste het middel is, waardoor die zonde verwijderd wordt, behalve tal van andere dingen, welke de Kerken op deze bewering hebben gegrondvest.

Maar dat uit deze oorsprong niet enig erfboze voortkomt, kan blijken uit hetgeen eerder in nr. 466 en vervolg werd aangetoond, namelijk, dat Adam niet de eerste van de mensen is geweest, maar dat door Adam en zijn echtgenote op uitbeeldende wijze de eerste Kerk in deze wereld beschreven wordt, en door de tuin van Eden de wijsheid ervan, en door de boom des levens het opzien tot de Heer die komen zou; en de boom van de kennis van goed en kwaad het naar zichzelf zien en niet naar de Heer.

Dat deze Kerk op uitbeeldende wijze beschreven werd in de eerste hoofdstukken van Genesis, is in het werk 'Hemelse Verborgenheden', dat in Londen is uitgegeven, met vele parallelplaatsen uit het Woord aangetoond.

Wanneer men eenmaal deze dingen heeft begrepen en aangenomen, dan valt de tot dusver gekoesterde mening, dat het de mens uit de ouders ingeboren boze daar vandaan komt, ineen, terwijl het toch de oorsprong niet daaraan, maar aan iets anders ontleent.

Dat de boom des levens en de boom van de kennis van goed en kwaad bij ieder mens zijn, en dat wanneer gezegd wordt dat ze in een tuin zijn gesteld, daarmee de vrije keuze wordt aangeduid om zich naar de Heer toe te wenden en om zich van Hem af te wenden, werd in het hoofdstuk over de Vrije Keuze volledig aangetoond.

521. Maar, mijn vriend, het erfboze komt nergens vandaan dan van de ouders, weliswaar niet het boze zelf, dat de mens daadwerkelijk begaat, maar de neiging ertoe.

Dat dit zo is zal eenieder erkennen, als hij slechts de rede aan de ervaring toevoegt.

Wie weet niet dat de zonen geboren worden in een algemene gelijkenis met hun ouders wat betreft de aangezichten, het gedrag en karakter, en eveneens de kleinkinderen en achterkleinkinderen en die van de grootouders en de overgrootouders, en dat daaraan door velen de families onderkend worden, alsmede naties, zoals de Afrikanen van de Europeanen, de Napolitanen van de Duitsers, de Engelsen van de Fransen, enzovoort.

En wie onderkent niet de Jood aan het gelaat, ogen, spraak en gebaar? En als u de sfeer van het leven zou kunnen voelen, die van de aangeboren gemoedsaard van eenieder uitgaat, dan zou u eveneens overtuigd kunnen worden ten aanzien van de gelijkenis van de mentaliteit en het gemoed. Hieruit volgt dat de mens niet geboren wordt in de boosheden zelf, maar alleen in de neiging tot de boosheden, maar met een kleinere of grotere overhelling tot bijzondere boosheden; daarom wordt niemand na de dood naar enig erfboze beoordeeld, maar alleen naar de daadwerkelijke boosheden, die hij zelf heeft gedaan.

Dit komt ook allerduidelijkst uit in de volgende woorden van de Heer: 'De vader zal niet sterven voor de zoon, en de zoon niet sterven voor de vader; eenieder zal vanuit zijn eigen zonde sterven', (Deuteronomium 24:16).

Dit is mij tot zekerheid geworden in de geestelijke wereld aan de kleine kinderen die sterven, namelijk dat zij zich slechts tot boosheden neigen, dus ze willen, maar ze toch niet doen.

Zij worden immers opgevoed onder het toezicht van de Heer, en behouden.

De bovengenoemde neiging en overhelling tot de van de ouders op de kinderen en nakomelingen overgebrachte boosheden wordt enig en alleen gebroken door de nieuwe geboorte uit de Heer, welke de wederverwekking wordt genoemd.

Zonder deze blijft die neiging niet alleen ononderbroken voortbestaan, maar groeit bovendien door de achtereenvolgende ouders aan en wordt een sterker overhelling tot de boosheden en tenslotte tot elke soort van kwaad.

Dit is de reden, waarom de Joden nu nog de beelden zijn van hun vader Juda, die een Kanaänitische tot echtgenote nam, en door zijn echtbreuk met Thamar, zijn schoondochter, hun drie stammen verwekte.

Vandaar is dit overgeërfd in de loop van de tijd dermate bij hen toegenomen, dat zij de christelijke godsdienst niet met het geloof van het hart kunnen omhelzen.

Er wordt gezegd, dat zij het niet kunnen, omdat de innerlijke wil van hun gemoed daartegen gekeerd is, en deze wil de oorzaak is dat zij niet kunnen.

522. Dat al het boze, wanneer het niet verwijderd wordt, bij de mens blijft, en dat de mens, wanneer hij in zijn boosheden blijft, niet behouden kan worden, tenzij uit de Heer, bij hen die in Hem geloven en de naaste liefhebben, kan uit de voorafgaande verhandelingen duidelijk blijken, bovenal uit het volgende in het hoofdstuk over 'het Geloof', namelijk: dat de Heer, de naastenliefde en het geloof één maken, zoals leven, wil en verstand, en dat, wanneer ze verdeeld worden, elk daarvan te gronde gaat als een tot stof vervallen parel; en uit het volgende daar: dat de Heer de naastenliefde en het geloof in de mens is, en dat de mens de naastenliefde en het geloof in de Heer is.

Maar men zal vragen: hoe kan de mens in deze vereniging binnengaan; het antwoord luidt, dat hij dit niet kan, tenzij hij zijn boosheden voor een deel verwijderd door berouw.

Er wordt gezegd, dat de mens ze verwijderd, omdat de Heer dit niet rechtstreeks zonder de medewerking van de mens doet; hetgeen ook in hetzelfde hoofdstuk en in het volgende over 'de Vrije Keuze' volledig werd aangetoond.

Wordt vervolgd.